

АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ

ВРАГОВЕ

Превод от руски: Венцел Райчев, —

chitanka.info

Минаваше девет, когато в една тъмна септемврийска вечер се помина от дифтерит единственият син на земския доктор Кирилов — шестгодишният Андрей. Когато докторшата падна на колене пред креватчето на умрялото детенце, овладяна от първия пристъп на отчаяние, в антрето рязко прозвуча звънецът.

Поради дифтерита цялата прислуга още от заранта беше отстранена от къщи. Кирилов, както си беше, без сюртук, с разкопчана жилетка, неизбърсал мокрото си лице и ръцете, обгорени от карбола, отиде съм да отвори вратата. В антрето беше тъмно и от влезлия можеха да се различат само средният ръст, бялото шалче и едрото, извънредно бледо лице, толкова бледо, че сякаш от появяването на това лице в антрето стана по-светло...

— Докторът тука ли е? — припряно попита влезлият.

— Тук съм — отговори Кирилов. — Какво желаете?

— А, вие ли сте? Драго ми е — зарадва се влезлият и започна да търси в тъмното ръката на доктора, намери я и здраво я стисна в ръцете си. — Много... Много се радвам! Ние се познаваме!... Аз съм Абогин... имах удоволствието да ви видя лятос у Гнучев. Много се радвам, че ви намерих... За Бога, няма да ми откажете да тръгнете още сега с мен... Жена ми е тежко болна... И екипажът е с мен...

По гласа и движението на влезлия се забелязваше, че се намира в силно възбудено състояние. Също като изплашен от пожар или от бясно куче, той едва сдържаше честото си дишане и говореше бързо, с треперлив глас и нещо съвсем искрено, детски малодушно звучеше в гласа му. Както всички изплашени и зашеметени, той говореше с кратки, отсечени фрази и произнасяше много излишни, съвсем неподходящи за случая думи.

— Страхувах се, че няма да ви заваря — продължаваше той. — Измъчих се, докато пътувах за насам... За Бога, обличайте се и да тръгваме... Това стана така. Пристигна у дома Папчински, Александър Семьонович, когото вие познавате... Поприказвахме си... след това седнахме да прием чай; изведнъж жена ми изпищява, хваща се за сърцето и пада на облегалото на стола. Отнесохме я на кревата и... с амоняк ѝ разтривах слепоочията, и с вода я пръсках... лежи като мъртва... Боя се, че е аневризъм... Да тръгваме... И баща ѝ умря от аневризъм...

Кирилов слушаше и мълчеше, като че ли не разбираше руски.

Когато Абогин още веднъж спомена за Папчински и за бащата на жена си и още веднъж започна в тъмното да търси ръката му, докторът тръсна глава и каза, като разтягаше апатично всяка дума:

— Извинете, не мога да тръгна... Преди пет минути... умря... синът ми...

— Нима? — прошепна Абогин, като направи крачка назад. — Боже мой, колко не навреме съм дошъл! Изключително нещастен ден... Изключително! Какво съвпадение... и сякаш че нарочно!

Абогин хвана дръжката на вратата и наведе глава в размисъл. Явно се колебаеше и не знаеше какво да прави: да си върви ли, или да продължава да моли доктора.

— Слушайте — горещо каза той, като хвана Кирилов за ръката, — аз много добре разбирам вашето положение! Бог вижда, срамно ми е, че в такъв момент се опитвам да zaangażирам вашето внимание, но какво да правя? Преценете сам, при кого да отида? Та освен вас тука няма друг лекар. Да вървим, за Бога! Не за себе си моля... Не аз съм болен!

Настъпи мълчание. Кирилов се обърна с гръб към Абогин, постоя и бавно мина от антрето в салона. Ако се съдеше по несигурния му, машинален вървеж, по вниманието, с което поправи в салона мъхнатия абажур на загасената лампа и надзърна в дебелия том на масата, в тази минута у него нямаше нито намерение, нито желание, нито мислеше за нещо и навярно вече не си спомняше, че у дома му в антрето стои чужд човек. Здрачът и тишината на салона, изглежда, усилиха зашеметеността му. Минавайки от салона в кабинета си, той вдигаше десния си крак по-високо, отколкото трябваше, търсеше с ръце рамката на вратата и същевременно в цялата му фигура се чувстваше някакво недоумение, като че беше попаднал в чужда къща или като да се беше напил за първи път и сега с недоумение се отдаваше на новото си усещане. Върху едната стена на кабинета през шкафовете с книги се очертаваше широка ивица светлина; ведно с тежката спарена миризма на карбол и етер тая светлина се процеждаше през леко притворената врата, която водеше от кабинета към спалнята... Докторът се отпусна в креслото до масата; една минута той сънливо гледа осветените си книги, после се привдигна и отиде в спалнята.

Тук, в спалнята, цареше мъртъв покой. Всичко, до последната подробност, красноречиво говореше за неотдавна преживяната буря, за умората — и всичко почиваше. Свещицата, поставена на нощното шкафче между нагъсто струпаните стъкълца, кутийки и бурканчета, и голямата лампа на скрина ярко осветяваха цялата стая. На кревата до прозореца лежеше момченцето с отворени очи и учуден израз на лицето. То не мърдаше, но отворените му очи сякаш с всеки миг все повече тъмнееха и потъваха навътре в черепа. Сложила ръце върху тялото му и скрила лице в диплите на завивката, пред кревата беше коленичила майката. Също като момчето, тя не помръдваше, но колко движение се чувстваше в извивките на тялото ѝ и в ръцете ѝ! Тя се беше притиснала към кревата с цялото си същество, с цялата си сила и жадност, сякаш се страхуваше да наруши спокойната и удобна поза, която най-сетне беше намерила за измъченото си тяло. Одеята, кърпите, легените, локвите по пода, разхвърляните навсякъде пръчици с памук и лъжички, бялата бутилка с варовита вода, самият въздух, задушлив и тежък — всичко бе замръзнало и изглеждаше потънало в покой.

Докторът спря до жена си, мушна ръце в джобовете на панталоните и навел глава настрани, устреми поглед върху сина си. Лицето му изразяваше равнодушие, само по капчиците, които блестяха по брадата му, се забелязваше, че наскоро бе плакал.

Нямаше го в спалнята вече оная отблъскващ ужас, за който мислят, когато говорят за смъртта. В общото вцепенение, в позата на майката, в равнодушието на докторовото лице имаше нещо привличащо, затрогващо сърцето, именно оная тънка, едва доловима красота на човешката скръб, която няма скоро да се научат да я разбират и описват и която сякаш само музиката е в състояние да изрази. Чувстваше се красота и в мрачната тишина; Кирилов и жена му мълчаха, не плачеха, като че ли освен тежестта на загубата съзнаваха и целия лиризм на своето положение: както някога, в онова време, бе преминала тяхната младост, тъй и сега заедно с това момче си отиваше завинаги във вечността и тяхното право да имат деца! Докторът е на четиридесет и четири години, вече е побелял и има вид на старец, а повехналата му и болна жена е на тридесет и пет години. Андрей беше не само единствен, но и последен.

В противоположност на жена си докторът принадлежеше към онези натури, които в минути на душевни страдания чувстват необходимост от движение. След като постоя край жена си около пет минути, той, вдигайки високо десния си крак, премина от спалнята в малката стаичка, наполовина заета от големия широк диван; от тук отиде в кухнята. Повъртя се около печката и леглото на готвачката, приведе се и през малката вратичка излезе в антрето.

Тогава отново видя бялото шалче и бледното лице.

— Най-после! — въздъхна Абогин и улови дръжката на вратата.
— Да вървим, моля ви!

Докторът се сепна, погледна го и си спомни...

— Слушайте, вече ви казах, че не мога да тръгна! — каза той, като идваше на себе си. — Колко е странно!

— Докторе, аз не съм от камък, много добре разбирам вашето положение... съчувствам ви! — каза с умоляващ глас Абогин, положил ръка на шала си. — Но аз не за себе си моля... Умира жена ми! Ако бяхте чули този вик, ако бяхте видели лицето ѝ, щяхте да разберете настойчивостта ми! Боже мой, а аз пък мислех, че сте отишли да се обличате! Докторе, времето е скъпо! Да вървим, моля ви!

— Не мога да дойда — каза на паузи Кирилов и се отправи към салона.

Абогин тръгна след него и го хвана за ръкава.

— Вие сте покрусен, разбирам, но аз ви викам не зъби да лекувате, не за експертиза, а човешки живот да спасявате! — продължаваше да моли той като просяк. — Тоя живот е над всяка лична скръб! Ето, аз моля за мъжество, за подвиг! В името на човеколюбието!

— Човеколюбието е нож с две остриета — раздражено каза Кирилов. — В името на същото това човеколюбие аз ви моля да не ме откарвате. И колко е странно, ей Богу! Аз едва стоя на краката си, а вие ме заплашвате с човеколюбие! Аз сега не съм годен за нищ... за нищо на света няма да тръгна, пък и на кого ще оставя жена си? Не, не...

Кирилов замаха китките на ръцете си и заотстъпва назад.

— И... и не ме молете! — продължи той изплашено. — Извинете ме... Съгласно том тринадесети от законите съм задължен да отида и вие имате право да ме повлечете за яката... Заповядайте, влачете ме,

но... аз не съм годен... Даже не съм в състояние да приказвам... Извинете...

— Напразно, докторе, ми говорите с такъв тон! — каза Абогин, като хвана пак доктора за ръкава. — Оставете този тринадесети том! Аз нямам никакво право да насилвам вашата воля. Ако искате — елате, ако не щете — ваша работа, но аз не към вашата воля се обръщам, а към вашето чувство. Умира млада жена! Казвате, че току-що е умрял синът ви, та кой, ако не вие, ще разбере моя ужас?

Гласът на Абогин трепереше от вълнение; в това треперене и в тона имаше много по-голяма убедителност, отколкото в думите. Абогин беше искрен, но странно, каквито и фрази да изричаше, всичките излизаха неестествени, бездушни, неуместно цветисти и сякаш дори оскърбяваха и въздуха в докторската къща, и умиращата някъде си жена. И самият той чувстваше това и защото се страхуваше да не остане неразбран, с всички сили се стараяше да придаде на гласа си мекота и нежност, за да надделее, ако не с думи, то поне с искреността на тона. Изобщо фразата, колкото и да е красива и дълбока, действа само на равнодушните, но невинаги може да задоволи онези, които са щастливи или нещастни; затова най-висш израз на щастие или нещастие е най-често безмълвието; влюбените се разбират един друг най-добре, когато мълчат, а пламенната, страстната реч, произнесена над гроба, трогва само чуждите — на вдовицата и децата на мъртвия тя изглежда студена и незначителна.

Кирилов стоеше и мълчеше. Когато Абогин изрече още няколко фрази за високото призвание на лекаря, за саможертвата и прочие, докторът запита мрачно:

— Далеч ли трябва да се отиде?

— Не повече от тринадесет-четирнадесет версти. Имам превъзходни коне със себе си, докторе! Давам ви честна дума, че ще ви отведа дотам и обратно за един час. Само един час!

Последните думи подействаха на доктора по-силно, отколкото доводите за човеколюбие или призванието на лекаря. Той помисли и каза с въздишка:

— Добре, да вървим!

Бързо, вече с твърда крачка той тръгна към кабинета си и след малко се върна облечен в дълъг сюртук. Като ситнеше и тътреше крака

около него, зарадваният Абогин му помогна да си надене палтото и двамата заедно излязоха.

Навън беше тъмно, но по-светло, отколкото в антрето. В мрака вече ясно се очертаваше високата прегърбена фигура на доктора с дълга остра брада и с орлов нос. От Абогин освен бледното лице сега се виждаха голямата му глава и мъничката студентска шапчица, едва закриваща темето. Шалчето се белееше само отпред, отзад се криеше под дългите коси.

— Вярвайте, ще съумея да оценя великодушието ви — мърмореше Абогин, като настаняваше доктора в каляската. — Скоро ще стигнем. А ти, Лука, гълъбче, карай колкото се може по-бързо! Моля те!

Кочияшът караше бързо. В началото се редяха неугледни постройките по продължение на болничния двор; навред беше тъмно, само в дъното на двора от някакъв прозорец се провираше през градинката ярка светлина и три прозореца от горния етаж на болничната сграда изглеждаха по-бледни от въздуха. Сетне каляската навлезе в гъст мрак; тук миришеше на гъби и се чуваше шепот на дървета; врани, разбудени от шума на колелата, се размърдаха в листака и вдигнаха тревожен жаловит крясък, сякаш знаеха, че на доктора е умрял синът, а на Абогин жена му е болна. Но ето започнаха да се мерзелееят отделни дървета, храсталак; проблесна мрачно яз, върху който спяха големи черни сенки, и каляската се затъркала по равното. Крясъкът на враните се чуваше вече глухо, далеч отзад, и скоро съвсем замлъкна.

Почти през целия път Кирилов и Абогин мълчаха. Само веднъж Абогин дълбоко въздъхна и промърмори:

— Мъчително състояние! Никога не обичаш близките си така, както когато рискуваш да ги загубиш.

И когато каляската тихо прекосяваше реката, Кирилов изведнъж се сепна, също като да го беше изплашил плисъкът на водата, и се размърда.

— Слушайте, освободете ме — каза той измъчено. — После ще дойда у вас. Искам само да изпратя фелдшера при жена ми. Тя е сама!

Абогин мълчеше. Каляската, като се поклащаше и трополеше по камъните, мина пясъчния бряг и забърза нататък. Кирилов се размърда неспокойно от мъка и се озърна наоколо си. Отзад при оскъдната

светлина на звездите се виждаха пътят и губещите се в мрака крайбрежни върби. Вдясно се простираше поле, равно и безкрайно като небето, в далечината тук-там, вероятно в торфените блатата, горяха мъжделиви пламъчета. Вляво успоредно с пътя се простираше хълм, накъдрен от нисък храсталак, а над хълма неподвижно светеше голям полумесец, червен, леко забулен от мъгла и обкръжен от ситни облачета, които сякаш го оглеждаха от всички страни и го пазеха да не би да избяга.

В цялата природа се чувстваше нещо безнадеждно, болно, земята като паднала жена, която седи сама в тъмна стая и се старае да не мисли за миналото, се измъчваше от спомените за пролетта и лятото и равнодушно очакваше неизбежната зима. Накъдето и да погледнеш, вредом природата се разкриваше като тъмна, безкрайно дълбока и студена яма, откъдето не биха могли да се измъкнат ни Кирилов, ни Абогин, нито червеният полумесец...

Колкото повече приближаваше към целта каляската, толкова по-нетърпелив ставаше Абогин. Той мърдаше, подскачаше, вглеждаше се през рамото на кочияша напред. А когато най-после спряха пред парадния вход, красиво драпиран с платно на ивици, и Абогин погледна осветения прозорец на втория етаж, можеше да се чуе как трепереше дъхът му.

— Ако нещо се случи, не ще го преживея — каза той, като влизаше с доктора към вестибюла и потриваше от вълнение ръце. — Но няма суматоха, значи засега още всичко е благополучно — прибави той, като се вслушваше в тишината.

Във вестибюла не се чуваха нито гласове, нито стъпки и цялата къща изглеждаше заспала въпреки яркото осветление. Сега вече докторът и Абогин, които дотогава бяха в тъмнина, можеха да се разгледат един друг. Докторът беше висок, попрегърбен, облечен небрежно и имаше некрасиво лице. Нещо неприятно рязко, нелюбезно и сурово изразяваха дебелиите му като на негър устни, орловият нос и апатичният му равнодушен поглед. Невчесаната глава, хлътналите слепоочия, преждевременно побелелите косми на дългата остра брада, през които прозираше гушата му, бледосивият цвят на кожата и небрежното непохватно държане — всичко това със своята безчувственост навеждаше на мисълта за преживяна нужда, несгоди, за умора от живота и от хората. Гледайки цялата му суха фигура, човек

не можеше да допусне, че има жена, че би могъл да плаче за дете. Абогин пък представляваше нещо друго. Той беше пълен, солиден блондин с голяма глава и едри, но меки черти на лицето, облечен изящно, по най-последна мода. В стойката, в плътно закопчания сюртук, в гъстата коса и в лицето му се чувстваше нещо благородно, лъвско; той вървеше с вдигната глава и изпъчени гърди, говореше с приятен баритон и в начина, с който снемаше шала или поправяше косите на главата си, прозираше тънко, почти женско изящество. Дори бледността и детският страх, с който той, събличайки се, поглеждаше нагоре по стълбата, не накърняваха осанката му и не намаляваха ситостта, здравето и самоувереността, които лъхаха от цялата му фигура.

— Никого няма и нищо не се чува — каза той, като се изкачваше по стълбата. — Няма тревога. Дай Боже!

Той преведе доктора през вестибюла и голяма зала, където се тъмнееше черен роял и висеше полилей с бял абажур; от тук двамата минаха в малка, много уютна и красива приемна, изпълнена с приятен розов полумрак.

— Постойте тук, докторе — каза Абогин, — а аз... сегичка. Ще ида да погледна и да предупредя.

Кирилов остана сам. Разкошът на приемната, приятният полумрак и самото му присъствие в чуждия непознат дом, което имаше характер на приключение, явно не го вълнуваха. Той седеше в креслото и разглеждаше обгорените си от карбол ръце. Само бегло зърна яркочервения абажур, калъфа от виолончело и като извърна очи по посока на тиктакащия часовник, забеляза един препариран вълк, също тъй солиден и сит като самия Абогин.

Беше тихо... Някъде далеч в съседните стаи някой гръмко произнесе „А!“, издрънча стъклена врата, навярно на шкаф, и пак всичко утихна. След като почака около пет минути, Кирилов престана да оглежда ръцете си и вдигна поглед към вратата, през която бе изчезнал Абогин.

На прага на тая врата стоеше Абогин, но не такъв, какъвто беше влязъл. Изражението на ситост и тънко изящество беше изчезнало от него; и лицето, и ръцете, и позата му бяха изкривени от отвратителния израз на нещо като ужас или мъчителна физическа болка. Носът му,

устните, мустаците — всички черти играеха и сякаш се силеха да се отскубнат от лицето, очите пък като че се смееха от болка...

Абогин тежко и широко прекрачи в средата на приемната, преви се, изстена и разтресе юмруци.

— Измами ме! — викна той, като наблегна силно на втората сричка. — Измами ме! Заминала! Разболя се и ме прати за доктор само за да избяга с онзи шут Папчински! Боже мой!

Тежко пристъпи към доктора, протегна към лицето му белите си меки юмруци и като ги тресеше, продължаваше да крещи:

— Заминала! Измами ме! И защо е тая лъжа?! Боже мой! Боже мой! За какво е тоя мръсен, мошенически фокус, тая подла, коварна игра? Какво съм й направил? Заминала!

От очите му рукнаха сълзи. Той се обърна на един крак и закрочи из приемната. Сега с късия си сюртук, с модерните си тесни панталони, в които нозете му изглеждаха несъразмерно тънки спрямо тялото, със своята голяма глава и грива той извънредно много приличаше на лъв. Върху равнодушното лице на доктора заблестя любопитство. Той се привдигна и огледа Абогин.

— Позволете, а къде е болната? — запита той.

— Болната! Болната! — викна Абогин, като се смееше, плачеше и продължаваше да тресе юмруци. — Това не е болна, а прокълнатата! Низост! Подлост, по-гадна надали и самият сатана би измислил! Изпратила ме е, за да избяга, да избяга с един шут, с един тъп палячо, сутеньор! О, Боже, по-добре да беше умряла! Аз няма да го понеса! Няма да го понеса!

Докторът се изправи. Очите му замигаха, наляха се със сълзи, острата брада се задвижи надясно и наляво заедно с челюстта.

— Позволете, как може така? — запита той, като се озърташе с любопитство. — Синът ми умря, жена ми измъчена, самичка в цялата къща... самият аз едва стоя на краката си, три ноци не съм спал... и какво? Заставят ме да играя в някаква си пошла комедия, да играя ролята на изтъркан реквизит! Не... не разбирам!

Абогин разтвори единия си юмрук, хвърли на пода някаква измачкана бележка и стъпи на нея като върху насекомо, което искаш да смажеш.

— И аз не виждах... не разбирах! — говореше той през стиснати зъби, като разтърсваше около лицето си единия юмрук, и имаше такова

изражение, сякаш са го настъпили по мазола. — Не забелязвах, че той идваше всеки ден, не забелязах, че днес дойде с карета! Защо с карета? И аз не виждах! Глупак!

— Не... не разбирам! — мърмореше докторът. — Та какво значи това?! Та това е подигравка с личността, гавра с човешките страдания! Това е нещо невъзможно... за пръв път в живота си виждам!

С някакво забъркано учудване на човек, който едва сега започва да разбира, че тежко са го оскърбили, докторът вдигна рамене, разтвори ръце и като не знаеше какво да каже, какво да направи, отпусна се изнемощял в креслото.

— Хайде, разлюбила си ме, залюбила си друг — по дяволите, но защо пък лъжа, за какво е тоя подъл, изменнически трик? — говореше с плачлив глас Абогин. — За какво? И защо? Какво съм ти направил?... Слушайте, докторе — разпалено каза той, като приближи към Кирилов. — Вие бяхте неволен свидетел на моето нещастие и няма да крия от вас истината. Кълна ви се, че аз обичах тая жена, обичах я набожно, като роб! За нея всичко пожертвах: скарах се с близките си, изоставих службата си и музиката, прощавах ѝ това, което не бих могъл да простя и на майка си или на сестра си... Нито веднъж не съм я погледнал накриво... не съм ѝ давал никакъв повод! За какво е тая лъжа! Аз не искам любов, ала защо е тая мръсна измама? Не ме обичаш — тогава кажи го откровенно, честно, още повече че знаеш възгледите ми по тоя въпрос...

Със сълзи на очи, треперейки с цялото си тяло, Абогин искрено изливаше пред доктора душата си. Той говореше разпалено, като притискаше с две ръце сърцето си, разкриваше своите семейни тайни без ни най-малко колебание и дори като че ли беше радостен, че най-после тия тайни се изтръгнаха навън из неговите гърди. Да можеше да поговори по такъв начин някой час и друг, да излее душата си, без съмнение би му олекнало. Кой знае, да речеше докторът да го изслуша, да му посъчувства приятелски, той може би, както това често се случва, би се примирил със своята мъка, без да протестира, без да прави ненужни глупости... Но случи се друго. Докато Абогин говореше, оскърбеният доктор видимо се променяше. Равнодушието и учудването върху лицето му малко по малко отстъпиха място на изражение на горчива обида, негодувание и гняв. Чертите му станаха още по-резки, сурови и неприятни. Когато Абогин поднесе към очите

му фотография на млада жена с красиво, но сухо и неизразително като на калугерка лице и запита може ли, гледайки това лице, да допусне, че то е способно да изразява лъжа, докторът внезапно скочи, очите му светнаха и той каза, като разчленяваше грубо всяка дума:

— Защо ми разправяте всичко това? Не желая да слушам! Не желая! — кресна той и удари с юмрук по масата. — Не ми трябват вашите просташки тайни, по дяволите! Да не смеете да ми приказвате тия пошлости! Или си мислите, че не съм достатъчно оскърбен? Че аз съм лакей, когото докрай могат да оскърбяват? Така ли?

Абогин се отдръпна от Кирилов и изумено се втренчи в него.

— За какво ме докарахте тука? — продължаваше докторът, като брадата му се тресеше. — Ако ви е широко около врата да се жените, да беснеете и да разигравате мелодрами, мене какво ме засяга? Какво общо имам с вашите романи? Оставете ме на мира! Упражнявайте се в благородно юмручество, рисувайте си хуманни идеи, свирете (докторът стрелна изкриво калъфа на виолончелото) — свирете на контрабаси и тромбони, тлъстейте като скопени петли, но не смейте да се подигравате с личността! Ако не умеете да я уважавате, то поне избавете я от вашето внимание!

— Позволете, но що значи всичко това? — запита Абогин, като червенееше.

— Значи, че е низко и подло да се играе така с хората! Аз съм лекар, вие смятате лекарите и изобщо хората на труда, от които не лъха на парфюми и проституция, за свои лакеи и за моветони^[1], може и да ги смятате, но никой не ви е дал право да правите от човека, който страда, комедиен реквизит!

— Как смеете да ми говорите това? — запита тихо Абогин и лицето му наново затрепера, той път вече явно от гняв.

— Не, как вие, като знаете, че имам такава мъка, посмяхте да ме докарате тука, за да слушам вашите просташчини? — кресна докторът и пак тропна с юмрук по масата. — Кой ви даде право така да се гаврите с чуждата скръб?

— Вие сте полудели! — извика Абогин. — Не е великодушно! Аз самият съм дълбоко нещастен и... и...

— Нещастен — презрително се усмихна докторът. — Не споменавайте тая дума, тя не се отнася до вас. Хаймани, които не могат да намерят пари с полица, също наричат себе си нещастни.

Скопен петел, когото прекомерната мас души, също е нещастен. Нищожни хора!

— Уважаеми господине, вие се забравяте! — пискливо изкрещя Абогин. — За такива думи... бият! Разбирате ли?

Бързо бръкна в страничния си джоб, извади портфейла си и като измъкна две банкноти, хвърли ги на масата.

— Ето ви за визитата! — каза той, като ноздрите му помръдваха. — Заплатено ви е!

— Да не смеете да ми предлагате пари! — викна докторът и блъсна от масата банкнотите на пода. — Обидата с пари не се заплаща!

Абогин и докторът стояха лице срещу лице и в гнева си продължаваха да си нанасят един другиму незаслужени оскърбления. Изглежда, че никога в живота си, дори и на сън, не бяха изговаряли толкова несправедливи, жестоки и нелепи приказки. И у двамата силно се проявяваше егоизмът на нещастните. Нещастните са егоистични, зли, несправедливи, жестоки и по-малко, отколкото глупците, са способни да се разбират един друг. Нещастieto не съединява, а разединява хората и дори там, където изглежда, че те би трябвало да бъдат свързани от еднородната скръб, стават много повече несправедливи и жестоки, отколкото в среда сравнително доволна.

— Благоволете да ме отведете у дома! — извика докторът, като се задъхваше.

Абогин рязко позвъни. Когато на повикването му никой не се отзова, той още веднъж позвъни и сърдито захвърли звънчето на пода; то глухо се удари о килима и издаде жаловит, сякаш предсмъртен стон. Появи се лакей.

— Къде се изпокрихте, дявол да ви вземе? — нахвърли се върху него стопанинът, като стискаше юмруци. — Къде беше досега? Върви, кажи да дадат за тоя господин каляската, а за мене нареди да впрегнат каретата! Стой! — викна той, когато лакеят се обърна да излезе. — Утре нито един предател да не е останал вкъщи! Всички въл! Ще наема нови! Гадове!

В очакване на екипажите Абогин и докторът мълчаха. У първия се възвърна вече и изражението на ситост, и тънкото изящество. Той крачеше из приемната, изящно тръскаше глава и явно нещо замисляше. Гневът му още не беше изстинал, но той се стараше да даде вид, че не забелязва своя враг... Докторът пък стоеше, държеше

се с една ръка за края на масата и гледаше на Абогин с онова дълбоко, донякъде цинично и некрасиво презрение, с което само скръбта и нещастията могат да гледат, когато виждат пред себе си ситост и изящество.

Когато след известно време докторът седна в каляската и тръгна, очите му все още продължаваха да гледат презрително. Беше тъмно, много по-тъмно, отколкото преди един час. Червеният полумесеца вече беше се скрил зад хълма и облаците, които го пазеха, лежаха като тъмни петна около звездите. Каретата с червени светлини затрополи по пътя и задмина доктора. Абогин заминаваше да протестира, да върши глупости...

По целия път докторът мислеше не за жена си, не за Андрей, а за Абогин и хората, които живееха в къщата, която току-що беше напуснал. Мислите му бяха несправедливи и безчовечно жестоки. Осъди той и Абогин, и жена му, и Папчински, и всички, които живеят в розов полумрак и ухаят на парфюми, и през целия път ги ненавиждаше и презираше до болка в сърцето. И в ума му заседна здраво убеждение за тези хора.

Ще мине време, ще премине скръбта на Кирилов, но убеждението, несправедливо, недостойно за човешкото сърце, няма да изчезне и ще остане в ума на доктора до гроб.

1887

[1] Хора с лош вкус (от фр. *mauvais ton*). ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.